

★ deel 1

HOUSE

de muziekhistorie

In dit eerste deel wordt een aantal stromingen beschreven die, de ene wat directer dan de andere, aan de wieg hebben gestaan van de housemuziek. Met behulp van enkele bekende en minder bekende muziekfanaten is de geschiedenis van house gereconstrueerd. Deel II wordt geheel gewijd aan de geschiedenis van house, in al haar facetten...

tekst Mirjam Evers illustraties Frank van den Bold

10 jaar house. 10 jaar een ontwikkeling van een vernieuwende muziekstroming. Geen nummers meer met couplet en refrein, maar een lange instrumentale groove bedoeld om op te dansen. En ook nog helemaal elektronisch geproduceerd. Na een aantal visies van mensen die 10 jaar house hebben meegeemaakt nu de geschiedenis van de muziek. En, zoals zal blijken, gaat deze veel verder terug dan 1988....

Vreemde futuristische klanken schallen door Europa. Het is 1952. In Keulen wordt een studio opgericht, speciaal ontworpen voor het maken van elektronische muziek. Gigantische oscillatoren en geluidsgeneratoren produceren nieuwe klanken. Waar gaat het toch heen met de muziek?

Een onbekende Duitse band verschijnt op de Amerikaanse televisie. Het is 1975. De bizarre mengeling van electronica en robotzang op het nummer 'Autobahn' schalt uit alle tv's in Amerika. Waar gaat het toch heen met de muziek?

Een zaterdagavond. Vanuit een grote loods schallen elektronische klanken ondersteund door keiharde, eeuwig doorgaande pompende beats. Het is 1988. And then it all made sense.....

★ Elektronisch gefreak in de vijftiger jaren

Toonaangevende plaat: Stockhausen: 'Study II' (1954)

Je zou kunnen denken dat het samplen is ontstaan toen de nodige sample-apparatuur op de markt

kwam. Ook zou je kunnen denken dat elektronische muziek pas werd gemaakt vanaf het moment dat de eerste Moog synthesizer werd ontwikkeld. Niks is minder waar.

We gaan terug naar de jaren vijftig. Componisten zijn al jaren bezig met het zoeken naar nieuwe klanken. Instrumenten worden op de meest bizarre manieren bespeeld en de stem wordt in al haar facetten (en dan vooral niet de normale) toegepast. Men is uitgezocht. Maar dan ontdekt men de mogelijkheden van de elektronische apparatuur. Vanuit 'we hebben alles al een keer gedaan' is opeens alles weer mogelijk. Van alle verschillende studio's die naar aanleiding van dit nieuwe fenomeen ontstaan, zijn die in Parijs en Keulen het meest relevant voor dit verhaal. Heel globaal

meog Synthesizer 15

- 2 Oscillators (Modulatie) in 120 Hz
- Filter (Low Pass)
- Mix (Mix of 120 Hz & 120 Hz Oscillators)
- Envelope (Control) Oscillator for Control
- Mixer
- Two-Mix (Stereo) and Processing
- Two-Mix (Stereo) Quality Components
- Two-Mix (Stereo) Quality Components
- Two-Mix (Stereo) Quality Components

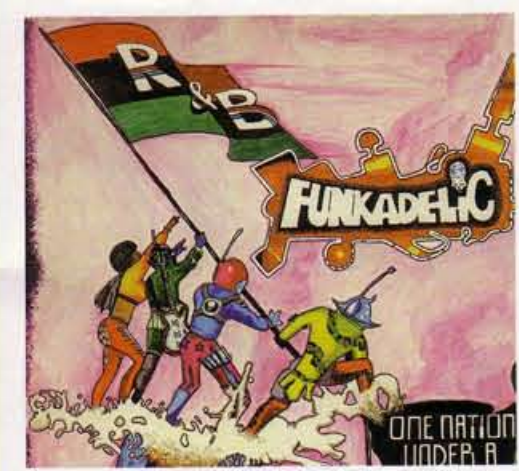
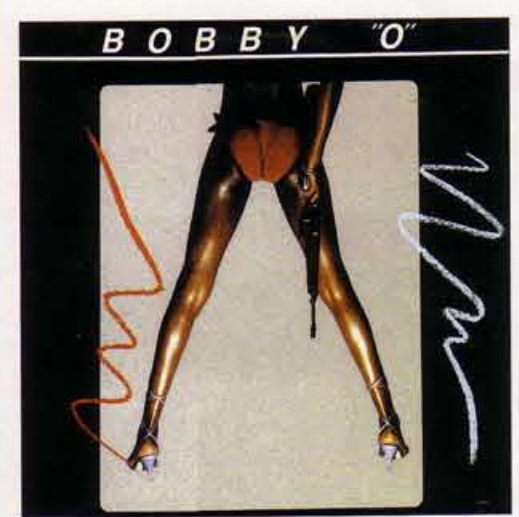

gezegd leeft men zich in Parijs uit met een vorm van samplen avant la lettre, en ontdekt men in Keulen de geneugten van het maken van puur elektronische klanken. De componist Pierre Schaeffer maakt in Parijs korte cassettape-studies volgens het 'musique concrète'-principe. Hierbij zijn alle geluiden even belangrijk waardoor zowel klanken van muziekinstrumenten als van voetstappen, auto's en gekuch aan bod komen. Hij neemt de geluiden op en gaat deze bewerken. Ze worden gedubt, achterstevoren afgespeeld en hij knipt er delen uit. Een nogal tijdrovend werkje. Zelfs de meest eenvoudige sampler had hem waarschijnlijk zielsgelukkig gemaakt. In dezelfde tijd is de componist Karlheinz Stockhausen bezig met het maken van puur elektronische muziek. 'Gewone' muziekinstrumenten of andere concrete geluiden komen hier al helemaal niet meer aan te pas. Kolosale sinusgeneratoren (oorspronkelijk bedoeld voor metingen in de radio- en versterkertechniek) produceren elektronische klanken die 'vanaf de bodem' worden opgebouwd. Vanuit de studio worden diverse workshops gegeven. Twee leden van een later zeer bekende Duitse groep zijn hierbij aanwezig. Ook zij zijn op zoek naar nieuwe klanken. Vintien jaar later brengen ze vanuit hun Kling Klang Studio hun geleerde lessen met o.a. het nummer 'Autobahn' met succes in praktijk. Maar of Stockhausen dat had bedoeld?

★ Minimaal gezegd in de jaren zestig

Toonaangevende plaat: Steve Reich: 'Drumming' (1970)

Men is halverwege deze eeuw niet alleen zat van alle bestaande klanken, aan de vorm van een compositie wordt door een aantal componisten ook flink gesleuteld. Bijna alle klassieke stukken bestaan uit verschillende delen en hebben een duidelijk begin en einde. Componisten als Philip Glass, Steve Reich en La Monte Young hebben het hier helemaal mee gehad en

besluiten weer terug te gaan naar de essentie. De muziek die ze maken wordt later minimalistisch genoemd. Melodielijnen en ritmepatronen worden hierbij heel geleidelijk veranderd, wat een hypnotisch effect tot gevolg heeft.

De popmuziek die vanaf die tijd wordt gemaakt blijft wel hangen in een bepaalde vaste vorm. Bijna iedere popsong bestaat uit couplet en refrein en heeft ook een duidelijk begin en einde. House rekt af met deze vastgeroeste structuur en laat het liedje ver achter zich. Het is ook niet zo verwonderlijk dat Philip Glass, toch wel één van de bekendere minimalistische componisten, zich later bezighoudt met house. Midden jaren tachtig werkt hij samen met de Engelse producer Mark Moore met zijn S'Express project en later met Aphex Twin. Niet alle 'serieuze' componisten halen dus hun neus op voor house.

De elektronische muziek en het minimalisme breken in hun tijd met de ongeschreven wetten van een compositie en housemuziek doet dat op haar beurt 30 à 40 jaar later met popmuziek. Vastgeroeste structuren worden doorbroken en de nadruk komt te liggen op een ondergeschoven kindje binnen de popmuziek; de klank. Niet de melodie maar de vervorming van de klank van de melodie wordt belangrijk en dankzij de nieuw beschikbare apparatuur zijn er talloze geluiden te maken.

Tot zover de klassieke invloeden. Veel belangrijker is natuurlijk de popmuziek in de jaren zeventig en tachtig. Deze periode heeft verschillende stromingen, groepen en producers naar voren gebracht die allemaal hun steentje hebben bijgedragen aan het ontstaan van house. Heel zwart wit gezegd (muziek ontwikkeld zich natuurlijk nooit zwart/wit), kun je house zien als een samensmelting van de Europese 'dans'-muziek (Kraftwerk, Electronic Body Music, New Wave, Punk) met de Amerikaanse dansmuziek (Disco, Hiphop, Hi-Energy,). De samensmelting is niet zozeer geografisch, maar meer muzikaal interessant. House verenigt namelijk het zware en depressieve van Europa met het luchtige van Amerika. Liefhebbers van New Wave moesten niks hebben van disco en vice versa. Met de komst van house is dit voor een groot deel weggefallen, alhoewel er uiteraard ook binnen house uiteindelijk diverse stromingen zijn ontstaan die naar de verschillende muziekstijlen zijn terug te leiden. Kijk bijvoorbeeld naar het grote verschil tussen garage (nog heel disco-georiënteerd) en techno (veel meer Kraftwerk georiënteerd). De Europese en Amerikaanse fundamente van house zullen nu, let wel, kort beschreven worden. Voel je vooral niet tekortgedaan als bij jouw favoriete muziekstroming die ene plaat of artiest niet wordt gernoemd.

★ Disco

Toonaangevende plaat: plaat: Double Exposure - 'Ten Percent' (1976)

Hoe je het ook wendt of keert, house is in eerste instantie een direct vervolg op de disco uit de jaren zeventig. Maar gelukkig bestaat disco uit meer dan de hits uit 'Saturday Night Fever' en heeft deze stroming

niet alleen muzikaal gezien een belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling van house. Eddy de Clercq weet hier alles van. Midden jaren zeventig is volgens hem een belangrijk keerpunt geweest voor de disco: "New York was de broedplaats voor de underground-disco-cultuur die heel belangrijk is geweest voor de ontwikkeling van housemuziek en dit speelde zich voornamelijk af in de black-, latin- en gayscene. De belangrijkste clubs waren toen Xenon, Salvation, The Heaven en de Paradise Garage met dj's als Larry Levan, Francis Grosso en Frankie Knuckles". Met name Francis Grosso is in die tijd al een echt idool omdat hij als één van de eerste een 'nieuwe' speelstijl ontwikkelt waarbij hij twee platen minuten lang met elkaar mee laat lopen. De rol van de dj verandert midden jaren zeventig van een soort human jukebox tot iemand die heel bewust een muzikale opbouw maakt en de platen vloeiend in elkaar laat overlopen. Je moet je voorstellen dat de muziek in de clubs in die tijd voor een groot deel mechanisch wordt gebracht (d.m.v. een jukebox).

Aan het begin van de jaren zeventig maken verschillende dj's zelf gefabriceerde uitgebreide versies van nummers op tape. Bepaalde elementen uit een song die het goed doen op de dansvloer, zoals percussiebreaks, refreinzinnen en funky gitaarriffs worden achter elkaar op tape gezet, waardoor een nummer volledig uit elkaar wordt getrokken. Jesse Saunders maakt bijvoorbeeld al ver voor het uitkomen van de '12" extended version, op z'n cassetdeck met behulp van de pause-knop een lange versie van 'One Nation Under A Groove'. En hij is natuurlijk verantwoordelijk geweest voor de allereerste 'echte' houseplaat; 'On and on' (of 'Fantasy', hierover verschilt men van mening). Wanneer hij de zelfgemaakte tape in een club draait worden de mensen helemaal gek en vragen zich af wat het is. Pas later wordt het gebruikelijk dat van (disco-) songs 12-inch versies worden geproduceerd, speciaal gemaakt voor de dansvloer. Eén van de meest toonaangevende platen is in dit geval 'I Feel Love' van Donna Summer, geproduceerd door Giorgio Moroder. De 12 inch van dit nummer (uit 1975) klinkt als een echte voorbode van house. Het nummer wordt volledig uit elkaar getrokken - couplet en refrein zijn nu onherkenbaar - en bestaat uit een constante herhaling en vervorming van een synthesizerloop.

De underground variant van disco klinkt veel minimaler dan de latere commerciële disco. Eddy: "De muziek klinkt veel minder geproduceerd en gepolijst. De sound is minder vrolijk en weerspiegelt een melancholisch, melodieus verlangen naar...een lover natuurlijk! Het zijn dan wel vrouwen die de tekst zingen, maar de (gay-) mannen projecteren dit op zichzelf." De eerste discoplatten worden gemaakt voor een hetero- en homopubliek, maar de homocultuur herkent veel van de teksten en emoties en nemen dit over. Volgens Eddy de Clercq zijn de zangeressen, zoals Grace Jones, Bette Midler en Taana Gardner echte 'nichtenmoeders', die zich veel in de homoscene begeven. "Grace Jones is hier een goed voorbeeld van. Zij integreerde SM in haar acts". Disco houdt

du, vooral in de beginperiode, een heel duidelijk verband met de gaycultuur, en dat in een tijd waarin openlijke homosexualiteit nog lang niet zo geaccepteerd is als tegenwoordig. Eddy: "Ik herrinner me nog dat ik in 1974 uit ging in Londen. Je liep een steegje in en via een restaurant kwam je dan opeens in een immense club. Die hele scene was in die tijd absoluut niet toegankelijk en heel erg underground". De latere commerciële disco heeft veel stijlelementen overgenomen, zoals de manier van dansen, de kleding en de drugs. Er worden groepen geproduceerd door bijvoorbeeld Giorgio Moroder die pure kopieën zijn van wat er zich in de gay-cultuur afspeelt. Groepen als de Village People en de Richie Family zijn alleen qua sound maar met name qua look directe verwijzingen naar de gayscene. The Village People bestond bijvoorbeeld uit een aantal karakteristieke stereotypen (een bouwvakker, een zeeman), waarmee veel homo's zich konden identificeren.

De disco loopt rond de jaren tachtig onder andere door in de Hi-Energy stroming, geleid door Ian Levan. Deze dj komt uit de Engelse Northern Soul beweging waarbij oude soul en funk flink wordt opgepitched. Levan draait in de Londense club 'The Heaven' en is later erg succesvol met het produceren van acts en groepen. Hi-energy beleeft rond '83-'84 een korte bloeiperiode, waarbij labels als Passion, Proto en Vanguard erg belangrijk zijn geweest. Bekende artiesten zijn Nicci Gable, Hazel Dean en Astaire. In Amerika is Sylvester erg populair ("You Make Me Feel Mighty Real") die overigens nog steeds een zekere cultstatus geniet. Een invloedrijke producer die eigenlijk niet onvermeld mag blijven is Bobby Orlando. Hij groeide in korte tijd uit tot een soort hit-fabriek voor disco-artiesten, die hun platen op Bobby's platenlabel 'O Records' uitbrachten.

★ **De robotmuziek van Kraftwerk**

Toonaangevende plaat:

Kraftwerk 'Autobahn' (1974)

Naast disco wordt de Duitse groep Kraftwerk vaak in één adem genoemd wanneer het gaat om de voorlo-

pers van de house. Zij vertegenwoordigen voor een groot deel de Europese bijdrage aan het ontstaan van house. Alhoewel er nog veel meer groepen belangrijk zijn geweest voor de ontwikkeling van house, die ove-

rigens vaak over het hoofd worden gezien, kan je toch echt niet om Kraftwerk heen. Zij maken als één van de eerste groepen in hun Kling Klang studio's muziek die helemaal elektronisch is, en dat is in die tijd een hele schok geweest. Er zijn in die tijd weinig mensen die de humor inzien waarmee de groep zichzelf en haar muziek presenteert, en daarmee gelijk tegen de heersende persoonsverheerlijking en sterrendom binnen de popwereld ingaat. Toch is het raar dat de blanke rocktraditie haar in die tijd afwijst omdat de muziek geen soul zou hebben, terwijl veel zwarte muzikanten hun muziek juist als voorbeeld nemen. Midden jaren zeventig is Afrika Bambaata erg onder de indruk van de muziek van Kraftwerk. Ze gebruiken fragmenten van het Trans Europe Express album voor hun eigen Planet Rock. Een aantal jaren later dienen nummers als 'Metal on Metal' als voorbeeld voor zwarte techno-muzikanten uit Detroit.

★ **Italo**

Toonaangevende plaat:

El'ctric Workers-'Robot is Systematic' (1982)

Alhoewel disco en Kraftwerk vaak als de belangrijkste voorlopers worden gezien, zijn er in de jaren zeventig natuurlijk ook nog andere stromingen die allemaal op hun eigen manier hun steentje hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van house. Eind jaren zeventig maken een aantal groepen/producers muziek die valt onder de noemer 'Italo'. Deze muziekstijl wordt met name in de V.S. populair, waardoor veel producers zich daar vestigen. Ferenc (Hotmix) herinnert zich nog vele namen. "Je hebt in die tijd bijvoorbeeld de Peter Jacques Band (waaruit later Change is voortgekomen). Dat zijn echte discopioniers met funky basslines en synthesizers. En natuurlijk Tony Carrasco, de eerste drumcomputerpionier op de Roland 808. Hij maakt muziek die volledig elektronisch is geproduceerd en hij is erg belangrijk geweest voor de Chicago en Detroit sound. Belangrijke labels zijn 'Il Discotto' en 'Discomagic'. De Italo-sound is voornamelijk populair in Chicago, Detroit en.. Den Haag.

★ **Electro**

Toonaangevende plaat:

Quadrant Six (Arthur Baker)- 'Body Meganic' (1982)

Ook electro heeft een belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling van housemuziek. Ferenc: "Miami en L.A. zijn in die tijd de electrosteden van de wereld met artiesten als The Unkwown DJ & Egyptian Lover en Arabian Prince". De bekendste electrogroep is natuurlijk Afrika Bambaata, geproduceerd door de belangrijke New Yorkse danceproducer Arthur Baker (Hij produceerde o.a ook werk van New Order en Planet Patrol). Een andere electroklassieker is Mantronix met als belangrijkste nummers 'Scream' en 'Bassline'. Ook de New Yorkse Man Parrish en John Robie wagen zich als één van de eersten met hun Man Parrish debuutalbum een voorzichtige stap richting electro. Nummers op dit album, zoals 'Heatstroke' en

'Hip Hop Be Bop' doen het trouwens nog steeds goed op de dansvloer. Het belangrijkste kenmerk van de electro is de onderbroken beat, waardoor er meer ruimte is om te bewegen. Dit in tegenstelling tot de meeste housenummers, waarbij de beat elke tel van de maat even zwaar is. Volgens Ferenc heeft Kraftwerk, weliswaar per ongeluk, met hun werk 'Numbers' het eerste electronummer gemaakt. Begin jaren tachtig maakt Juan Atkins met zijn vriend Ricky Davies electro onder de naam Cybotron. De muziek klinkt als een vreemde combinatie van futuristische elektronische sounds van Kraftwerk en funky ritmes. Maar hierover meer in deel II.

★ **Electronic Body Music**

Toonaangevende plaat:

D.A.F.: 'Der Mussolini' (1981)

Electro klinkt, heel globaal gezegd, als de iets luchtigere variant van de Europese Electronic Body Music. In tegenstelling tot Eddy de Clercq komt dj Per uit dit circuit. "Ik was midden jaren tachtig echt op zoek naar een nieuwe dansstijl. Ik kwam uit de wat alternatievere hoek en disco vond ik helemaal niks. Ik zocht stad en land af voor platen die ik wel leuk vond. Vaak waren dat de dub-versies van verschillende

groepen uit de Electronic Body Music zoals DAF, Depeche Mode, en OMD." Per laat wat oude platen horen. De A-kanten klinken inderdaad erg donker. Zware mannenstemmen zingen depressieve teksten over kille en hoekige synthesizer-arrangementen. Electronic Body Music wordt later iets makkelijker verteerbaar en dansbaarder en groepen als Nitzer Ebb en Cassandra Complex geven heel duidelijk deze overgang aan. Het Belgische New Beat, met als bekendste groep Front 242 is een andere uitloper van de E.B.M. (meer hierover in deel II)

★ **Hiphop**

Toonaangevende plaat:

Sugarhill Gang: 'Rapper's Delight'

We gaan weer terug naar 1975 en we komen aan in New York. In de Bronx gebruikt dj Kool Herc als eerste op zijn feesten twee dezelfde platen, waarvan hij telkens hetzelfde stukje achter elkaar draait. Over dit

nieuwe ritmepatroon laat hij MC's het publiek aanmoedigen. De feesten van DJ Kool Herc worden razend populair en in 1976 worden er overal in de wijk feesten gegeven (block parties). De nieuwe stijl wordt eerst rap en later hiphop genoemd. Hiphop ontwikkelt zich al snel tot een volwassen stroming met talloze onafhankelijke zwarte labels. In 1984 komt het label Def Jam met zijn eerste release. Def Jam, met directeur Russel Simons, is voor de hiphop van groot belang geweest (o.a. Public Enemy). Muzikaal gezien is hiphop van belang geweest voor house omdat hiphop een hele nieuwe mixtechniek ontwikkelt, waarbij de rol van dj steeds belangrijker wordt. De mixtechniek op zich verschilt omdat het bij hiphop voornamelijk gaat om het achter elkaar plakken van fragmenten, terwijl het bij house gaat om het tegelijkertijd draaien van fragmenten. Een ander groot verschil ligt natuurlijk in de benadering van hiphop. Deze stijl draagt een 'message' uit en heeft vaak te maken met het tonen van een bepaalde onvrede vanuit de (zwarte) bevolking. Eddy de Clercq: "Disco is altijd heel erg verbonden geweest met gay en black en mensen uit R&B en hiphop wilden daar niets mee te maken hebben. Disco en ook house in de begintijd werden gezien als geperverteer-

de nichtenmuziek. Dit had niet eens zoveel met muziek te maken maar meer met de manier van denken en het dansen. Dat is eigenlijk later met house helemaal veranderd".

★ **Punk en New Wave**

Toonaangevende plaat:

New Order-'Blue Monday' (1983)

Ook in de jaren zeventig en tachtig waren er stromingen die muzikaal misschien niet zo zeer in direct verband staan met house, maar qua benadering van de muziek wel dicht in de buurt komen van house. We denken hierbij aan punk en New Wave. New Wave (hoe breed en ongrijpbaar dan ook) staat muzikaal nog het dichtst bij house omdat zij vaak gebruik maakt van elektronische apparatuur en tevens zeer repetitief van aard is. Een van de belangrijkste groepen (voor de ontwikkeling van house) is New Order. Ze moeten niks hebben van de opper-

vakkige synthipop van de meeste synthesizerbands en gebruiken elektronica voor het oproepen van een bepaalde sfeer. Het repertoire wordt geleidelijk steeds dansbaarder met 'Blue Monday' als zeer succesvolle single. Midden jaren tachtig verschijnt een verzamelaar (Substance, The Singles 1980-1987) met daarop een reeks dansbare singles die erg doen denken aan de op dat moment opkomende acidhouse. New Wave is in eerste instantie synoniem aan punk ten tijde van het keerpunt in '77. Ze borduurt voort op de punk-idealen die grotendeels samengevat kunnen worden met de term Do It Yourself. En deze term omvat nu precies de benadering van muziek die zo duidelijk is terug te vinden in housemuziek. Eigenlijk heeft house dit principe tot in haar extreme doorgevoerd. Bij de punkmuziek gaat het om de afwijzing van de overontwikkelde gekunstelde popmuziek. Het is niet belangrijk of je een instrument goed kan spelen en (voor het grote publiek) mooie liedjes maakt. Pak een gitaar, een bas, een microfoon, sla wat op een drumstel en leef je uit! Wees niet afhankelijk van de grote labels en wacht niet totdat ze je misschien ontdekken. Start je eigen label. Doe het lekker zelf. Ook house kan je echt helemaal zelf maken. Je hebt niet eens meer te maken met andere bandleden. Je hoeft zelfs

geen instrument meer te kunnen spelen. Een extreme vorm van Do It Yourself is niet te bedenken!

We hebben gezien dat de muzikale voorlopers van house zeer divers zijn. Dit heeft natuurlijk zijn weerslag gehad op house want ook deze stroming ontpopt zich al vanaf het prille begin in tientallen verschillende stijlen. In het volgende deel zal de geschiedenis van house worden beschreven. We beginnen niet in '88, want toen bestond house al lang; en ik heb het hier niet over de voorlopers van...

★ **Met dank aan**

Eddy de Clercq, Per, Ferenc, Frank Martens, Frank van den Bold, René Passet

kraftwerk